Manuskript til foredrag november 2026 I Hedeboegnens Slægtsforsker Forening

# HANS ANDERSEN SCHUSTER

## INDLEDNING

Hans Andersen Schuster er min kone Annes tipoldefar på mødrenes side og har derfor min interesse.

Hans Andersen Schuster var smed på i Stødov på Helgenæs. Han blev født 3. august 1843[1] som søn af Anders Rasmussen Schuster (1801 – 1867) og Marie Kirstine Hansdatter (1818 – 1874). Anders var også smed.

Hans var den mellemste af 3 søskende: Rasmus født 2. marts 1840 og Maren født 31. januar 1851.

### DE UNGE ÅR

Hans blev døbt den 24. september 1843 i Helgenæs kirke af præsten Jørgen Severin Boserup[2].

Hans konfirmeres i Helgenæs kirke ved konfirmationen i 1858, samme år optages han i lægdsrullen.[3]

I 1860 er Hans smedelærling hos smed Rasmus Mikkelsen i Vistoft By. Rasmus er 26 år og hans kone Dorte Marie Olsdatter er 24. De har en 1-årig datter Marie Dorthe Mikkelsen.[4]

### DANSKERNES HISTORIE ONLINE OG DEN VIDERE SØGNING.

Jeg søgte på Hans Andersen Schuster og fandt ham nævnt i Højesteretstidende for 1864. Her læste jeg at Hans blev dømt 6 års forbedringshus arbejde for "eftergørelse af landet mønt" og hans medtiltalte mor Marie Kirstine Hansdatter fængsel på vand og brød 6 gange 5 dage.

Ret hurtigt finder jeg at han bliver indsat i Vridsløselille fængsel, og at han afsonede en dom på 1år! Jeg finder også selve dommen. Til den videre søgning finder jeg hjælp i Danske Slægtsforskeres Forum, hvor John Damm Sørensen finder adskillige henvisninger frem, en stor hjælp.

### EFTERGØRELSE AF LANDETS MØNT.

Den følgende beretning bygger på referatet af afhøringer fra 13. januar 1864 og til domfældelsen 29. februar foretaget af herredsretten i Ebeltoft og dokumenteret over adskillige sider i politiprotokollen[5] [6]. Retssagen finder sted i det i 1840 byggede nye Råd- og Tinghus i Ebeltoft, som nu er udstillingsbygning. Hans er tilbage i Stødov i 1864, han er 21 år og arbejder som smed hos sin far.

Fortællingen er min frie gengivelse af protokollens indhold.

Nogle dage før jul 1863 begår Hans sit livs fejltagelse: Han fremstiller 8 falske 1 rigsdaler mønter. Hans laver to støbeforme hos naboen Gårdmand Niels Nielsen Rønde. I dem laver han så i alt 8 stk. 1 rigsdaler mønter af en legering af bly og zink. Han støber ikke præget, det laver han ved at presse en rigtig mønt mod de støbte blanketter

Efter nytår tager Hans til Århus medbringende en af de falske rigsdalere. Med den handler han ind hos brødhandler Skovgaard. Skovgaard opdager siden at mønten er falsk og melder til politiet, at en ham ubekendt person har givet ham den falske Rigsdaler.

Hjemme i Stødov har Hans givet en anden af de falske mønter til sin 12-årige lillesøster Maren. Maren giver mønten til sin mor Marie Kirstine, hun giver mønten videre til Gårdmand Peder Rasmussen Meller[7] som betaling for et kommunebidrag.

Peder Rasmussen fortæller til retten ved retsmødet 14. januar at han straks afviste den og sagde til Marie Kirstine at han ikke kunne tage imod mønten, da den måtte være enten af bly eller af tin. Han viste at den var falsk ved at skrabe med en kniv på kanten af mønten. Da han spurgte Marie Kirstine om hvor hun havde den fra svarede hun kun "det kunne være det samme". Marie Kirstine sagde så, at hvis Peder Rasmussen ikke ville tage mønten fik han ingen penge den dag. I øvrigt kunne han ikke oplyse mere til sagen.

Nogle dage senere kommer Hans Sørensen Gye af Borup til Marie Kirstine og får den samme rigsdaler som betaling for et penneskaft og et brev knappenåle, Hans Sørensen tager imod mønten og giver den senere til sin søn skomager Jens Hansen Gye.

Jens Hansen forklarer at han 8. januar tager til Ebeltoft og besøger skomager Anders Pedersen for at betale noget læder. Anders Pedersen ville ikke tage imod mønten så Jens Hansen tager den tilbage. Han får det råd af Anders Pedersen at aflevere rigsdaleren til politiet, det gør han ikke, da han i samme øjeblik skulle køre med en vogn fra byen. Jens Hansen er samme dag også hos bager Mellerup og vil betale med en rigsdaler for noget indkøb. Den ville Mellerup ikke tage imod, da den var meget ødelagt.

Jens Hansen har stadig mønten og fremviser den i retten. Dommeren og retsvidnerne undersøger mønten og mener at den nok er ægte; men meget ødelagt. Retten tror at mønten kan være anvendt ved støbning af de falske mønter.




Også lillesøsteren Maren på 12 år bliver afhørt: hun forklarer at hun en aften mellem jul og nytår da hun sad i stuen med sin bror Hans, gav han hende en rigsdaler uden at hun havde bedt om den og uden at sige hvad hun skulle bruge den til. Hun gav den samme aften til sin mor og sagde at hun havde fået den af broren.

Den mønt, som Marie Kirstine havde givet til Hans Sørensen Gye, leverer han tilbage til Marie Kirstine lørdag den 9. januar. Han er sikker på at det er den dato, da han altid on lørdagen bringer hvedebrød omkring (han tituleres som brødhandler).

Lørdag den 9. januar, kom sagen sognepræsten La Cour[8] for øre og han tager affære, får en tilståelse ud af Hans og får den falske 1 rigsdaler, som blev givet til Hans Sørensen Gye. La Cour skriver en anmeldelse til retten og bilægger den falske mønt. Tilstedeværelsen af anmeldelsen er noteret af

retten som et brev.  La Cour taler også med Hans far Anders Rasmussen Schuster om søndagen efter gudstjenesten.

Faren, Smed Anders Rasmussen forklarer at han ikke havde nogen anelse om, at sønnen havde lavet falske penge, før han sidste søndag efter kirketid blev kaldt til pastor La Cour og spurgt om han vidste, at hans kone havde en falsk rigsdaler, eller hvorfra hun havde den. Men det havde hun ikke sagt noget om. Da han aldrig er hjemme om dagen, har han ikke kendt til det passerede, og han kommer specielt aldrig i smedjen.

De resterende 6 mønter har Hans smeltet om, samtidig med at han ødelagde de to støbeforme.

## EN ANMELDELSE

Husmand og Høker Rasmus Pedersen fra Stødov har foretaget en anmeldelse 11.januar til politiet i Aarhus om at Niels Nielsen Rønde skulle have hjulpet Hans med formene, hvormed de falske mønter var fremstillet.

Ved retsmødet 16. februar forklarer Rasmus Pedersen i retten at han allerede før jul hørte om de falske mønter. Retten spørger hvorfor han så ventede så længe med at anmelde den alvorlige forbrydelse. Han forklarer at han først forstår sammenhængen da han I Aarhus hører om den falske mønt.

Man afhører igen Niels Nielsen Rønde. Niels benægter på det bestemteste at have vist om Hans forehavende. Han kommer heller ikke i smedjen, Han har ikke været der indenfor det sidste halve år, da han får lavet sit smedearbejde ved en anden smed i byen. Han har være i huset nogle dage efter nytår, da Hans har skaffet han noget tobak. Hans var ikke hjemme så han fik tobakken at lillesøsteren Maren.

Retten konfronterer Rasmus Pedersen, Niels Nielsen og Hans. De holder fast ved hver sin forklaring.

Forhørsdommeren (= herredsfoged Bonnez) fandt sig dernæst foranlediget til at bemærke, at Rasmus Pedersen eller Rytter. To gange er blevet straffet for tyveri, og flere gange har gjort urigtige anmeldelser om politiforseelser. Han er af sine sogneboere på Helgenæs almindeligt afskyet og forholdt person. Gårdmand Niels Nielsen Rønde er derimod kendt som en i almindelighed agtet og skikkelig mand, om hvem det ikke kan antages, at han skulle have indladt sig med arrestanten i den forbrydelse, hvori han efter Rasmus Rytters anmeldelse, skal have været delagtig, og allermindst have ytret sig herom til Rytter. Til sidst konkluderer forhørsdommeren at han er overbevist om at Rytters forklaring ikke kan være rigtig.

## DET VIDERE SAGSFORLØB

Ved retsmødet 18. februar afhøres Hans igen. Der bores i forløbet, om han havde lavet flere end de omtalte 8 rigsdalere, om hvordan han destruerede de resterende 6 og formene. Og om moren viste at mønterne var falske.

Mod slutningen af retsmødet 18. februar opsummerede retten de to arrestanters forhold:

Hans er fyldt 20 år, han er født i Stødov af forældrene, Smed Anders Rasmussen og hustru Marie Kirstine Hansdatter, han er konfirmeret i Helgenæs Kirke. Han har indtil konfirmationen opholdt sig hjemme hos forældrene og kom derefter til Erhard i Kongsgaarde hvor han var i et halvt år. Han kom i lære hos smeden i Vistofte, hvor han var i 3 ½ år. I de sidste 2 år har han været hjemme. Han har

således ikke opholdt sig udenfor området. Han har hverken været tiltalt eller dømt for nogen forbrydelse. Hans har ikke nogen skudsmålsbog.

Marie Kirstine er 45 år gammel og født i Vistoft af forældre Indsidder hans Clausen og Maren Eriksdatter, samt at hun er konfirmeret i Vistofte Kirke. Hun har tjent på forskellige steder i Mols Herred, men aldrig opholdt sig vedvarende udenfor Mols. Herredsfogeden attesttesterede at hun ikke tidligere har været dømt eller straffet. Hjemme har hun en skudsmålsbog.

Retten holder nu pause til den 27. januar. Her blev fremlagt skudsmålsbrev og konfirmations attest for Marie Kirstine udstedt 12. august 1832. Ligeledes attest af 21. januar for Hans fra pastor la Cour, her nævnes tilnavnet Schuster.

Retten borer endnu en gang i uoverensstemmelser mellem Hans Sørensen Gyes forklaringer og Marie Kirstines forklaringer. Til sidst indrømmer Marie Kirstine at hun havde givet en mønt til Hans Sørensen og forsøgt at give en anden til Peder Rasmussen, som han afviste.

PROCEDURE

Mandag 9. februar er prokurator Kolding[9] mødt som anklager og fremlægger sit anklageskrift. Som forsvarer mødte prokurator Seidelin[10] han fremlagde forsvaret for Hans og Marie Kirstine, hun var ikke mødt. Sagen udsattes til 15. februar så Seidelin kunne gennemgå sagen. Han fik 11 dokumenter og de 2 falske mønter med hjem. Ved retsmødet 15. februar fremlagde Seidelin et nyt indlæg. Derefter blev sagen optaget til dom. Heller denne gang var Marie Kirstine mødt. Hun var på et tidspunkt varetægtsfængslet; men senere løsladt. Hans var fængslet under hele sagen og derfor mødt.

Den 29. februar falder dommen.

Først gennemgår herredsfogeden sagens præmisser. Konklusionen er denne: ” Hvad nu angaaer de Tiltaltes Strafskyld da vil Arrestanten Hans Andersen, der er 20 Aar gl. og ikke forhen findes at være tiltalt eller straffet, for det ham overbeviiste Forhold ikke kunne undgaae at ansees efter Fr. 11. April 1840 §70. med Straf af Forbedringshuusarbeide i 6 Aar”[11]. De 6 år er minimumsstraffen for falskmøntneri.

Overvejelserne vedrørende Kirstine Marie er lidt mere komplekse. Det er ikke bevist at hun har vist at mønterne var falske da hun anvendte dem. Det er heller ikke bevist at hun har hjulpet Hans med fremstillingen. På den anden side kan det heller ikke siges at hun uforvarende er kommet til at videregive en mønt, som hun har fået af en anden. Konklusionen for hende: ” skjønnes hendes Straf derfor at maatte blive arbitrair og i Andrager af Forstkrifterne i nysnævnte § 72, efter Omstændighederne samt da hun ikke findes at forhen et være overgaaet nogen Straffedom, at kunne fastsættes til Fængsel paa Vand og Brød i 6 x 5 Dage.”

DOMMEN

”Thi kjendes for Ret.

Arrestanten Hans Andersen bør hensættes til Forbedringshuusarbeide i 6 Aar og Medtiltalte Marie Kirstine Hansdatter i Fængsel paa Vand og Brød i 6 x 5 Dage.

Til Brødhandler Skougaard i Aarhuus udredes Første 1 R. og Sidste til Hans Sørensen Gye i Borup 1 R. Af Auctionens Omkostninger samt Solvis til Actor, Procurator Kolding 5 Kr. og til Defensor, Procurator Seidelin 4 Kr. udreder Arrestanten Hans Andersen 3/4 og Medtiltalte Marie Kirstine Hansdatter 1/4.

De dømte Erstatningsbeløb at udredes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse og Dommen i det hele at efterkommes under Adfærd efter Loven”

LANDSRETTEN

Dommen appelleres til Vestre Landsret. Allerede 11. april 1864 behandler Landsretten appellen. Retten opsummerer sagen og stadfæster dommen uforandret når undtages fordelingen af betaling af erstatning og honorar til prokuratorerne.

HØJESTERET

Dommen over Hans appelleres videre til Højesteret (men ikke Marie Kirstines). Under voteringen refereres sagen kort og dommer Müller voterer for stadfæstelse og de øvrige dommere tilslutter sig. Dommen stadfæstes 31. maj 1864

INDSAT I VRIDSLØSELILLE

Ved søgning på banditter.dk findes stamrullen for Hans som indsat i Vridsløselille Fængsel. Rullen oplyser at Hans straffetid er 1 år! Der henvises til Kgl. Resolution af 21. juli 1864. Hans ankom fra Ebeltoft 18. august 1864 og løslades 18. april 1865.  Der står i øvrigt ikke mere om ham, så han har ikke gjort sig yderligere bemærket.[12]

Så gik jagten ind på den nævnte resolution

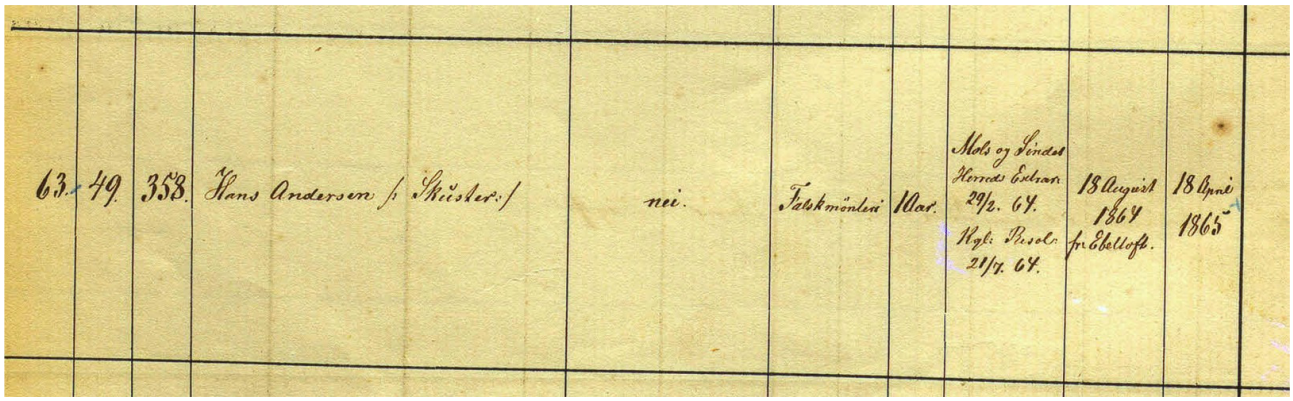

| | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 63. | 49. | 358. | Hans Andersen /: Skuster :/ | nei. | Falskmönteri | 1 Aar. | Mols og Sindet Herreds Extrar. 29/2. 64. Kgl: Resol. 21/7. 64. | 18 August 1864 fr. Ebeltoft. | 18 April 1865 | |

STRAFNEDSÆTTELSE

Ansøgningen om strafnedsættelse bliver indsendt til Justitsministeriet af prokurator Seidelin, som det nævnes også var forsvarer ved herredsretten i Ebeltoft. Den blev behandlet af Justitsministeriets 1. Ekspeditionskontor[13]. Sagen resumeres kort, sammen med Seidelins ansøgning, der i min transskription og lettere bearbejdning lyder som følger:

*I en til Justitsministeriet indkommen allerunderdanigst Ansøgning har imidlertid Tiltaltes Defensor ved Underretten, Prokurator Seidelin i Ebeltoft anholdt om, at den nævnte tiltalte idømte Straf maa blive nedsat eller formildet til Fængsel paa Vand og Brød, i hvilken Henseende Ansøgeren navnlig har anført, at Tiltalte er i den unge Alder af 21 Aar, at de falske Mønter vare slet forfærdigede, at Forbrydelsen kun har havt at ringe Omfang og kun har bevirket liden Skade idet af de støbte falske Mønter kun 2de ere udgivne, nemlig som anført af Domfældte een og af hans Moder en anden, som dog kort efter blev hende tilbageleveret som falsk af Modtageren, at Tiltalte maa antages kun at have havt ringe Begreb*

*om den af ham begaaede Gernings forbryderiske Beskaffenhed og at han tidlige har ført en ulastelig Vandel samt afgivet en aabenhjertig Tilstaaelse om den af ham forøvede Forbrydelse.*

Ministeriet indhenter også en udtagelse fra højesteret. Et mindretal af dommerne anbefaler en strafnedsættelse til 2 år, et flertal anbefaler en strafnedsættelse til 1 år. I slutbemærkningerne bliver det også Justitsministeriets anbefaling.

Anbefalingen er underskrevet 16. juli 1864 af, som jeg læser det, af Justitsminister Ernst Heltzen, (Justitsminister i regeringen Blume II fra 30. marts 1864 til 4. april 1865)

Selve strafnedsættelsen er underskrevet af Christian 9 på Bernstorff slot 21. juli 1864.

VÆRNEPLIGT

Hans står i tilgangslisten for lægd 12 i Randers amt for året 1858.  I bemærkningerne står dommen omtalt og at han forbigås efter §5 i lov af 1866.

DE FØLGENDE ÅR

Hans far Anders Rasmussen Schuster dør 14. november 1867 i en alder af 66 år. Hans kone Marie Kirstine får lov at sidde i uskiftet bo.

Folketællingen 1870 for Stødov by i Helgenæs Sogn har Hans og moren i samme husstand. Marie Kirstine Hansdatter er 51 år gammel og husmoder. Hans er 25 år ugift og smed. På samme side i folketællingen findes Niels Mouritzsen 63 år, gift, husfader og gårdejer. Samt Mouritzsine Mouritzsen 29 år, ugift, husmoder og sypige, hun er datter af Niels. Mouritzsine og Hans bliver gift 25. juni 1870 i Helgenæs kirke.

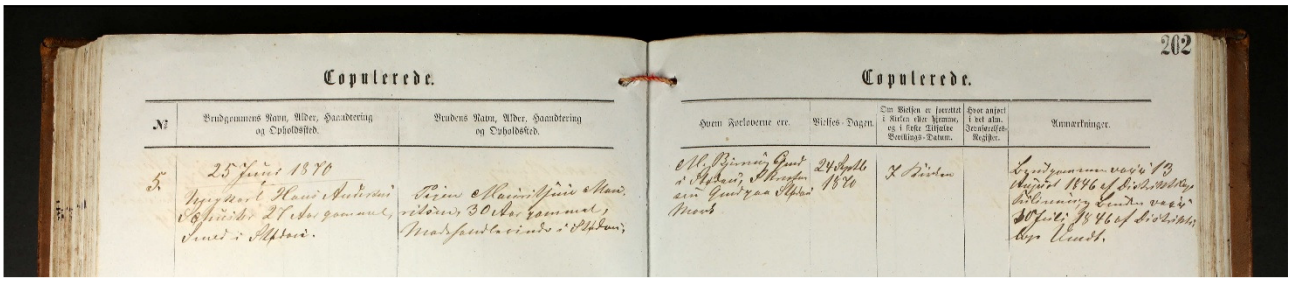
202

Copulerede.

| № | Brudgommens Navn, Alder, Haandtering og Opholdssted. | Brudens Navn, Alder, Haandtering og Opholdssted. | Hvem Forlovelsen ere. | Vielses-Dagen. | Om Vielsen er foretaget i Kirken eller Hjemme, og i sidste Tilfælde Bevillings-Datum. | Hvor anført i det alm. Dannelsesfags-Register. | Anmærkninger. |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 5 | 25 Juni 1870 Hans Andersen Schuster 27 Aar gammel, Smed i Stødov. | Marie Kirstine Hans 30 Aar gammel, Madpassersche i Stødov. | Brudgommens Fader Anders Schuster og Brudens Moder | 24 Juni 1870 | I Kirken | | Brudgommen vaccineret 13 August 1846 af Distr. Læge Brudgommen Confirmeret 30 Juni 1846 af Sognepræsten Hr. Conradi. |

Allerede 1. december 1870 føder Mouritzine en søn Rasmus Andersen Schuster. Han bliver døbt i Helgenæs Kirke 29. januar 1871.

28. november 1873 får de en søn Anton Sophus Mathæus Andersen Schuster. Han bliver ligeledes døbt i Helgenæs kirke.

Hans mor Marie Kirstine Hansdatter dør 16. september 1874 i en alder af 56 år. Hun bliver begravet på Helgenæs kirkegård 23. september 1874. I skifteprotokollen noteres at der ikke er noget at skifte.

FOLKETINGSVALG

Grundloven i 1949 med revision i 1861 indfører formelt almindelig stemmeret til Folketinget. Hans vil gerne kunne stemme til folketingsvalget, han er fyldt 33 år og derfor over grænsen på 30 år. Det kan han ikke, idet foruden kvinder er der en del andre dele af befolkningen, som er afskåret fra at stemme. Kravet om at være uberygtet fælder Hans.

**Fra grundloven i 1866 udgaven**[14]:

§ 30. Valgret til Folkethinget har enhver uberygtet Mand, som har Indfødsret, naar han har fyldt sit 30te Aar, medmindre han:

a) uden at have egen Huusstand staaer i privat Tjenesteforhold;

b) nyder eller har nydt Understøttelse af Fattigvæsenet, som ikke er enten eftergiven eller tilbagebetalt;

c) er ude af Raadigheden over Sit Bo;

d) ikke har havt fast Bopæl i eet Aar i den Valgkreds eller den Stad, hvori han opholder sig paa den Tid, Valget foregaaer.

ÆRESOPREJSNING

For at kunne komme til at stemme ansøger han 22. marts 1876 Justitsministeriet om æresoprejsning. Ansøgningen er forfattet af hans sagfører, men underskrevet af Hans:

*"Til Kongen!*

*Undertegnede Smed Hans Andersen af Stødov By, Helgenæs Sogn, Randers Amt, der som det fremgaaer af vedlagte Udtog ved Mols og en deel af Sønder Herreds Extraretsdom af 29de Februar 1864 har været idømt Straf af Forbedringshuusarbeide i 6 aar ansøger herved om Æresoprejsning i Henhold til L. 3 April 1868, idet jeg støtter mig til nedenstaaende Erklæringer fra Formanden for Sogneraadet i Helgenæs Sogn, og Herredsfogden i Mols og en deel af Sønder Herred, samt de vedlagte Attester fra Præsten i Helgenæs Sogn og samtlige Gaardeiere i samme Sogn, hvilken Sidste bedes tilbageleveret med Bevillingen.*

*Med Hensyn til den mig ved samme Dom idømte Erstatning, da har det ikke været mig muligt at opsøge Kjøbmand Skovgaard i Aarhus, hvorfor jeg ikke er i Stand til at vedlægge hans Qvittering for at Beløbet er betalt.*

*underdanigst*

*Hans Andersen"*

Sognepræstens attest er bevaret:

*"Det er mig en Glæde at kunne i Overensstemmelse med Sandheden afgive den Erklæring om Huusmand og Smed Hans Andersen Schuster i Stødov at han efter den ham overgaaede Straf stedse har søgt ved ærlig og redelig Værenet at vende sin Medborgeres Agtelse og Tillid, og at denne ogsaa i fuld Maade skjænker som i den Kreds, hvori han boer. - Jeg skal hertil som at jeg Intet andet ved om hans Liv og Levnet end hvad der er godt og skikkeligt og kan derfor trøstigt anbefale den Ansøgning, som han agter at indgive om allernaadigst at forundes oprejsning.*

*Helgenæs Præstegaard*

*d. 13de Marts 1876.*

*La Cour*

*Sognepræst"*

På bagsiden af ansøgningen er et notat 11. maj fra herredsfogeden i Ebeltoft, hvor han nævner, at der er verserende sag om at hans skulle have øvet vold mod en gårdejer i Stødov. Samtidig skriver han at der er tvivl om et vidnes pålidelighed.

Selve sagen vender vi tilbage til.

Ligeledes på bagsiden er der et notat fra amtet:

*"I Henhold til foran Oplyste, maa Amtet fraraade, at den Ansøgte Bevilling for Tiden meddeles. Randers Amtstue d. 13de Mai 1876."*[15]

Den 24. maj reagerer Justitsministeriet på notatet fra amtet og beder om at blive holdt underrettet om voldssagen.

Den 31. august rykker Justitsministeriet amtet.

Den 5. september skriver herredsfoged Lange i Ebeltoft til amtet under henvisning til brev fra amtet til herredsfogeden af 1. september, at sagen er desværre den at Morten Olsen, som dels var vidne, dels måske havde vidnet falsk, er indkaldt til marinen og er på togt med fregatten Jylland, og så kan intet ske før Jylland og Morten er tilbage til Holmen.

Amtet sender den 8. september forklaringen fra Herredsfogeden videre til Justitsministeriet:

"*RANDERS AMTHUUS den 8. September 1876.*

*I Henhold til det høie Ministeriums gunstige Skrivelser af 24 Mai og 30 August d.A. hvori i Anledning af en indkommen Ansøgning fra Smed Hans Andersen af Stødov om Æresoprejsning forlanges Underretning om Udfaldet af en mod et Vidne, der var mistænkt for, til Fordeel for Ansøgeren at have aflagt falsk Forklaring for Retten, indledet Kriminel Undersøgelse, har man den Ære at vedlægge en Erklæring af 5 Dennes fra Herredsfoged Lange i Ebeltoft, hvor oplyses Grunden til at den begjærte Underretning endnu ikke har kunnet tilstilles Ministeriet."*

Her en faktuel fejl. Vidnet er ikke beskyldt for at vidne til fordel for ansøgeren (Hans) med tværtimod imod ham.

Sagen ligger nu stille indtil november, så vi vender os mod voldssagen.

## VOLD MOD GÅRDEJER R. PEDERSEN

Sagen drejer sig om et krobesøg på Ørby kro fredag den 17. marts 1876. Den 22. marts holdes retsmøde hvor Gårdejer R. Pedersen stævner Smed Hans Andersen.[16] Retsmødet holdes ved Herredsretten i Ebeltoft under ledelse af by og herredsfoged Lange[17]. Pedersen fremlægger formel klage og lægeattest. Hans indrømmer at have kradset Pedersen i ansigtet; men kun efter at Pedersen forinden har revet Hans i ansigtet. Hans kan ikke erindre at han har haft fat i Pedersen på vejen fra kroen; men da han forlod kroen, var han temmelig beruset og kan ikke huske noget. Sagen udsættes til den 27. hvor der skal føres vidner.

Ved retsmødet 27. marts møder Martinus Olsen og afgiver vidneudsagn. Han forklarer at han den pågældende dag fulgtes fra kroen med Hans. De var begge temmelig berusede, men kunne dog både

stå og gå, et stykke fra kroen traf de på vejen en person som vidnet nok tror var Pedersen, men vidnet påstår bestemt at hverken han eller Hans overfaldt eller havde fat i Pedersen. Da Martinus kunne være medvirkende til overfaldet, blev han ikke taget i ed på sin forklaring.

For og med Hans mødte sagfører Eykens[18], der bemærkede at den af Hans skete indrømmelse kun angik opholdet på kroen, hvorimod han med hensyn til det i overfaldet på vejen, som Klagen alene angår, ikke har gjort nogen indrømmelse, ligesom han også efter det førte vidnes forklaring må fastholde, at han er uden skyld i den påklagede handling. Eykens nedlagde derfor på vegne af Hans påstand om fuldstændig frifindelse for klagerens tiltale med tillæg af sagens omkostninger. Sagen udsat til 10 april.

Ved Retsmødet den 10.  april

For R. Pedersen møder Sagfører Thørring[19]. Blandt de indkaldte vidner var Martinus Olsens kone, som blev undskyldt i at møde fordi hun skulle nedkomme. Martinus Olsen var ikke indkaldt, og ville heller ikke kunne møde da han var indkaldt til marinen og på togt med fregatten Jylland.

De indkaldte vidner var:

Niels Søndergaard, gaardejer i Fejrup.

Tjenestekarl Peder Jensen, sammesteds.

Gaardejer Mads Jensen af Ølby

Tjenestedreng Anders Peder Jensen

Niels Søndergaard forklarer at han kender sagens parter. Han bliver spurgt om han kan bevidne at Hans har slået Pedersen. Det kan han ikke. Derimod har Søndergaard ved et besøg hos Pedersen hørt at Martinus har fortalt, at da Hans og Martinus på vejen fra kroen mødte Petersen, da var det Martinus, som greb Pedersen i nakken og slog ham til jorden, hvorefter begge tilførte Pedersen slag. Søndergaard blev også spurgt om man havde forsøgt at opnå forlig med Hans. Det havde man ikke. Hans forsvarer spurgte om Søndergård var i familie med Pedersen, det var han idet hans for omtrent 7 års siden afdøde kone var søster til Pedersen.

Næste vidne var Gaardejer Mads Jensen af Ørby. Han blev stillet de samme spørgsmål som Søndergaard og svarede det samme.  Mads Jensen er også i familie med Pedersen idet Mads Jensens kone er halvsøster til Pedersen.  Mads Jensen blev også spurgt om han viste hvorfor Pedersen så ikke havde anlagt sag an mod Martinus i stedet for Hans. Det kan Mads Jensen ikke sige bestemt; men det omtalte møde hvor Martinus indrømmede at han havde slået Pedersen fandt sted, efter at Pedersen havde indgivet stævning mod Hans.

Næste vidne var tjenestekarl Peder Jensen af Fejrup. Peder blev spurgt om han så at Martinus og Hans fulgte efter Pedersen på vejen fra Kroen den 17. marts omtrent klokken 11 om aftenen og om han hørte hvad der blev talt om?

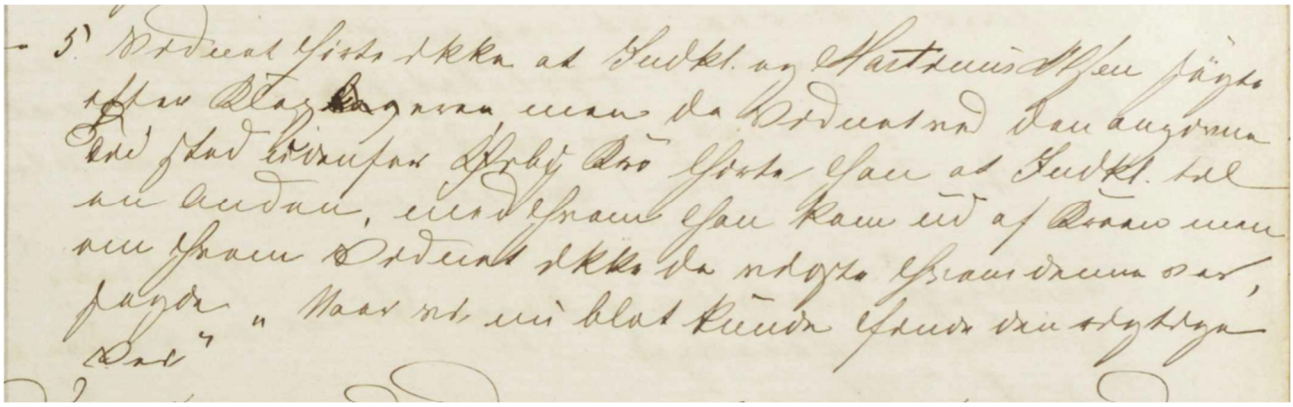

Peder Jensen så dog ikke at Pedersen blev slået.

Sidste Vidne var tjenestedreng Anders Peder Pedersen af Ørby. Anders Peder gik noget bagefter Martinus og Hans fra kroen, Han hørte ikke hvad de talte om og så ikke noget slagsmål.

Mod slutningen af retsmødet mødet blev det konstateret at Martinus Olsen nok havde løjet ved sin første forklaring. Han burde sættes under tiltale og forhøres så sandheden kunne komme frem. Desværre var Martinus blevet indkaldt til militærtjeneste som marinesoldat.

Sagen blev udsat i 4 uger til 8. maj kl. 11 formiddag.

Ved mødet 8. maj bemærkede dommeren at han havde tilsendt Generalauditøren for marinen en udskrift af det i sagen passede til videre foranstaltning. Han havde fået besked tilbage at Chefen for Orlogsværftet skulle være den rette autoritet. Sagen blev udsat i 5 uger.

Ved retsmødet 12 juni havde dommeren modtaget besked om at Martinus for tiden er udkommanderet med fregatten Jylland og der ville ikke kunne foranstaltes videre før fregattens togt var tilende. Sagen blev udsat i 14 dage.

Ved retsmødet 10. juli klokken 2 ½ eftermiddag, var der ikke noget nyt og sagen blev udsat på ubestemt tid. Dommeren ville underrette sagens parter når der kom nyt.

*Jeg har ikke kunne finde yderligere i politiprotokollen.*

DEN FORTSATTE SAGBEHANDLING OM ÆRESOPREJSNING

Herredsfoged Lange i Ebeltoft holder forhør over Martinus Olsen allersidst i oktober eller først i november. Jeg har (endnu ikke) fundet en udskrift af forhøret; men Lange skriver til amtet 2. november at han sender udskrift af det afholdte forhør.

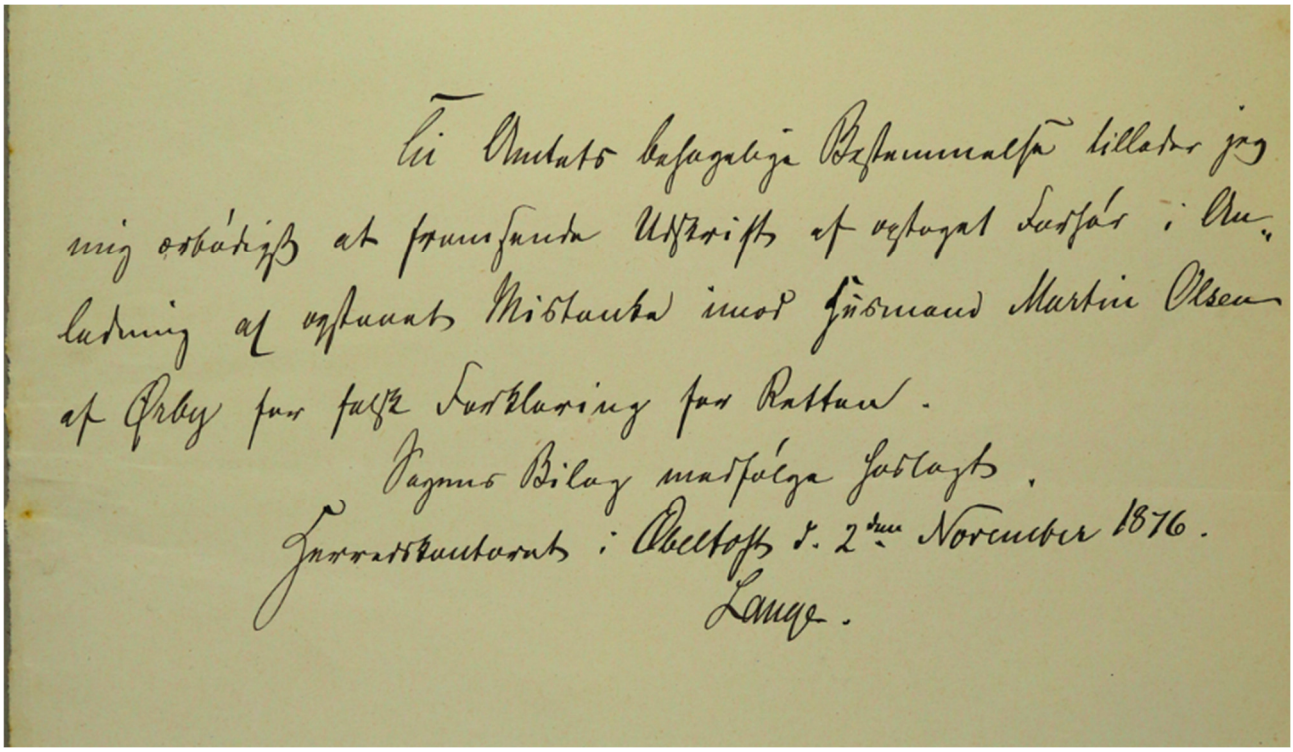

Amtet skriver til justitsministeriet 24. november således:

*"I Henhold til Ministeriets gunstige Skrivelse af 24 Mai d.A., betræffende Smed i Stødov, Hans Andersens Andragende om at meddeles Æresopreisning med Hensyn til en ham inden Mols og en Deel af Sønder Herreds Extraret den 29 Februar 1864 overgaaet Dom for Falskmøntneri, har man den Ære at fremsende det Passerede i en mod Martinus Olsen af Ørby indledet Undersøgelse om, hvorvidt han maatte have gjort sig skyldig i falsk Vidneforklaring for Retten i en Sag mellem Gaardeier R Pedersen i Stødov og Ansøgeren, og skal man ærbødigst bemærke, at skjøndt der ikke er funden Grund til at sætte Martinus Olsen under Justitiens Tiltale, og der heller Intet er bleven oplyst om, at Ansøgeren har forledet Olsen til falskelig til Fordeel at vidne for sig i den ommeldte Sag, synes hans Forhold dog ikke at være et saadant, at han har gjort sig fortsent til nu at meddeles æresopreisning.*

*Efter Afbenyttelsen tør man ærbødigst forvente Bilagene tilbagesendte.*

*Rosenørn"*

Justitsministeriet skriver tilbage til Amtet 14. december 1876:

*" I Anledning af det med Hr. Kammerherrens behagelige Erklæring af 13 Maj d. A. hertil indsendte Andragende, hvori Smed Hans Andersen af Stødov, der ved Mols og en del af Sønder Herreds Extrarets Dom af 29' Februar 1864 i Medfør af Forordning 11 April 1840 § 70 for Falskmønteri har været anset med Straf af Forbedrings husarbejde i 6 Aar, anholder om Æresoprejsning med Hensyn til den ham saaledes overgaaede Dom, skulde man efter Modtagelsen af Deres behagelige Skrivelse af 24' f. M. og de dermed fulgte Oplysninger, ved hoslagte Bilagt Tilbagesendelse til behagelig Efterretning og videre*

*Bekjendtgjørelse tjenstligt melde, at Ministeriet ikke har fundet tilstrækkelig Anledning til at søge Ansøgeren udvirket den ansøgte Æresoprejsning.*

*Nellemann [Justitsministeren]*

*H. Øllgaard"*

Hermed slutter sagen så.

HANS VIDERE LIV

I løbet af 1876 flytter Hans og Mouritzsine til Mørke sogn. De får sønnen Otto Banus Andessen Schuster dèr 21. december 1876. Otto bliver døbt i Mørke kirke 12. april 1877.

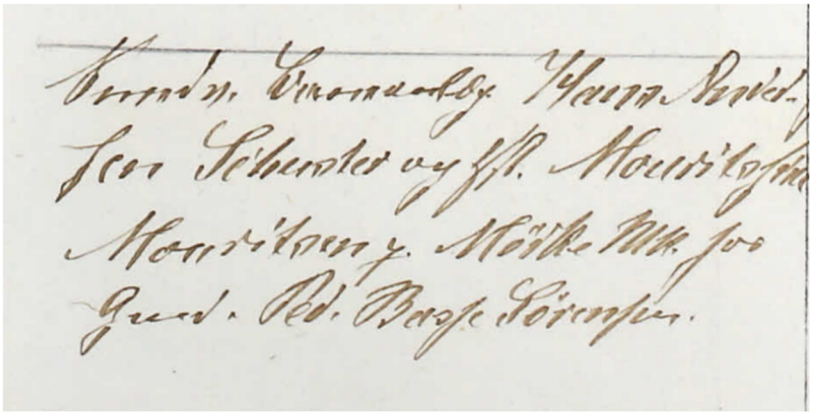

Kirkebogen oplyser om forældrene Smed, ? Hans Andersen Schuster og hus. Mauritzsine Mouritzsen p Mørke Mark hos Gaad. Ped. Basse Sørensen. Gudmor er Maren A. Schuster af Stødov, Hans lillesøster.

Hans og familien er tilbage i Stødov i 1879 idet sønnen Ewald bliver født i Stødov 24. april 1879

Ved folketælling 1880 bor hele familien i Stødov og hans er smed.

Ved folketællingen i 1890 bor Mauritsine alene sammen med de 2 yngste sønner. Hans er midlertidig fraværende, han opholder sig i Slagelse, hvor han er smed. Hans bor i Løvegade i Slagelse på 1. sal i matrikel 327. Her er tilsyneladende klubværelser eller sovesal hvor der bor 9 mænd med vidt forskelligt erhverv. Hans er smed. Jeg ved ikke hvad han lavede dér et gæt kunne være arbejde i forbindelse med anlæggelse af jernbanen Slagelse – Næstved.

Ved folketællingen 1901 er han tilbage i Stødov han er smed ved Statsbanerne. Alle børnene er flyttet hjemmefra.

[1] Dåb, ægteskab og død med datoangivelse er generelt efter opslag i den relevante kirkebog.
[2] Kirkebogen og Vibergs præstehistorie
[3] Generalkrigskommissariatet angående Udskrivningsvæsenet. Randers 1858 H. Lægd 12.
[4] Folketællingen 1860

[5] Djurs Sønder-Mols Herredsfoged Politiprotokol 1864-1898
[6] Herredsfoged og skriver er Eduard Bonnez, som virker i Ebeltoft fra 1853 til 1874, han var uddannet som cand. Jur. I protokollen titulerer han sig som forhørsdommer.
[7] Gårdmand Peder Rasmussen Meller, født 1818 i Stødov og død 1874 i Stødov
[8] Johannes Georg La Cour *1815 fra 1845 først kapellan og senere sognepræst I Helgenæs til sin død i 1882. Delvist efter https://www.pierrelacour.dk/
[9] Stig Mygind Kolding *1795 - †1879. Prokurator i Ebeltoft fra 1844.: Kilde: Danske Prokuratorer med kgl. Bevilling, København 1935, Danskerens Historie Online.
[10] Carl Seidelin *1800 - †1868. Prokurator i hele Aarhus Stift fra 1834: Kilde: som ovenfor.
[11] Forordning angaaende straffen for tyveri, bedrageri, falsk og andre dermed beslægtede forbrydelser. Af 11. april 1840. Her fra Bækus.is. Egentlig indførelsen af denne i Island.
[12] Stamrulle Vridsløselille 1864
[13] Justitsministeriet, 1. Ekspeditionskontor. Forestillinger 1864 121 – 1864 274, er sag nr. 134
[14] Her fra Salldata.dk
[15] Matthias Hans Rosenørn var amtmand i Randers i perioden 1854 – 1885.
[16] Mols og en del af Djurs Søndre Herred, politiprotokol 1876 bind 1 folio 273ff
[17] Thomas Herman Lange var by og herredsfoged i Ebeltoft og tillige borgmester i byen.
[18] Eykens, Anders Peter. Sagfører i Ebeltoft fra 1875, Danske Sagfører 1869 - 1919 Det danske Sagførersamfund, København 1949. Her fra Danskernes Historie Online
[19] Thørring, Niels Jensen. Sagfører i Ebeltoft fra 1872. Kilde, se 17